

Київський університет імені Бориса Грінченка

Факультет суспільно-гуманітарних наук

Кафедра філософії та релігієзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

« 05 » 09 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ КОНС'ЮМЕРИЗМУ

для студентів

спеціальності 033 «Філософія»

освітнього рівня другого (магістерського)

освітньої програми 033.00.01 «Філософія»

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА	
Ідентифікаційний код 02136554	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма № 0405/22	
 (підпис)	 (прізвище, ініціали)
« »	2022 р.

Київ – 2022

Київський університет імені Бориса Грінченка

Факультет суспільно-гуманітарних наук

Кафедра філософії та релігієзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

_____ Олексій ЖИЛЬЦОВ

« ____ » _____ 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ КОНС'ЮМЕРИЗМУ

для студентів

спеціальності 033 «Філософія»

освітнього рівня другого (магістерського)

освітньої програми 033.00.01 «Філософія»

Київ – 2022

Розробники:

Горбань Олександр Володимирович, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії

Викладачі:

Горбань Олександр Володимирович, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії

Мартич Руслана Василівна, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри філософії та релігієзнавства Факультету суспільно-гуманітарних наук

Протокол від 13 вересня 2022 року № 2

Завідувач кафедри _____ д. філос. н., проф. Іван ОСТАЩУК

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми

_____. _____.20__ р.

Гарант освітньої (професійної/наукової програми)

_____ Олександр ГОРБАНЬ

Робочу програму перевірено

_____. _____.20__ р.

Заступник декана _____ Віталій ЗАВАДСЬКИЙ

Пролонговано:

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

© Горбань О.В., 2022 р.

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2022 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	дисципліна обов'язкової навчальної компоненти	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4 / 120	
Курс	1	
Семестр	1	
Кількість змістових модулів з розподілом:	4	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	32	
Модульний контроль	8	
Семестровий контроль	-	
Самостійна робота	80	
Форма семестрового контролю	-	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни “*Філософія конс'юмеризму*” – формування у здобувачів в контексті набуття цілісного філософського світогляду навичок дослідження тенденцій становлення та розвитку світоглядних парадигм щодо філософської рефлексії економічного буття людини.

Мета і завдання курсу гармонійно узгоджується зі стрижневою метою освітньо-наукової програми – підготовка фахівців з філософії, які володіють сучасними теоретичними знаннями та практичними навичками, необхідними для розв'язання складних задач дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері філософії, філософської освіти та гуманітаристики.

Дисциплінарні компетентності узгоджуються з наступними програмними компетентностями, а саме:

ЗК-01 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК-03 Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-05 Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності)

ЗК-06 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-08 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

СК-02 Усвідомлення зв'язків філософської спеціалізації з іншими інтелектуальними й гуманітарними практиками

СК-03 Здатність формулювати та аргументувати актуальні філософські ідеї, доказово й обґрунтовано викладати результати дослідження

СК-06 Здатність здійснювати аналіз, оцінку і прогнозування соціальних, політичних, економічних та культурних процесів із застосуванням фахових знань

СКу-10 Здатність використовувати широкий спектр філософських концептів і методів для інтерпретації та аналізу соціальних процесів на локальному, національному, європейському та глобальному рівні.

3. Результати навчання за дисципліною

Згідно матриці забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами освітньої програми передбачено зв'язок між навчальною дисципліною «Філософія конс'юмеризму» та наступними компетентностями:

РН-01 Здійснювати інтелектуальний пошук, виявляти і критично осмислювати актуальні проблеми сучасної філософської думки, розробляти їх в рамках власного філософського дослідження.

РН-04 Пропонувати та обґрунтовувати нові підходи до розв'язання задач і проблем.

РН-05 Використовувати методологію та пізнавальні засоби, що властиві філософії та її застосуванням.

РН-08 Розуміти зв'язки філософії з іншими напрямками філософського дискурсу та іншими інтелектуальними й гуманітарними практиками.

РН-10 Брати участь у наукових дискусіях з філософії та міждисциплінарних проблем, обговореннях філософських питань з експертами з інших галузей знань

РН-11 Аналізувати, оцінювати і прогнозувати соціальні, політичні, економічні та культурні процеси із застосуванням фахових знань та спеціалізованих навичок розв'язання складних задач філософії.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Усього	у тому числі			
л.		с.	мк.	с.р.	
Змістовий модуль 1.					
Філософія конс'юмеризму як напрямок соціального пізнання					
Тема 1. Теоретико-методологічні основи філософії конс'юмеризму як напрямку соціального пізнання	25	4	4	2	15
Тема 2. Конс'юмеризм як предмет філософського осмислення	25	4	4	2	15
Разом за змістовим модулем 1	50	8	8	4	30
Змістовий модуль 2.					
Філософська рефлексія феномену конс'юмеризму					
Тема 3. Філософія бізнесу і господарства як аналітична основа філософської рефлексії феномену конс'юмеризму	23	2	4	2	15
Тема 4. Культура конс'юмеризму. Людина як суб'єкт економічної діяльності.	21	2	4	-	15
Тема 5. Антропологічний вимір конс'юмеризму: економічна ментальність та економічна ідеологія суспільства	26	2	2	2	20
Разом за змістовим модулем 2	70	6	10	4	50
Усього годин	120	14	18	8	80

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Філософія конс'юмеризму як напрямок соціального пізнання

Тема 1. Теоретико-методологічні основи філософії конс'юмеризму як напрямку соціального пізнання

Філософія культури у неокантіанстві, філософія духу у неогегельянстві філософсько-економічний вимір марксизму та позитивізму як ідейно-наукові предтечі дослідження філософії конс'юмеризму. Філософсько-економічна складова неолібералізму: Л. фон Мізес, Ф. фон Гаек, М. Фрідман. Філософський економізм Б. Яковенка. Філософія бізнесу як складова філософсько-економічного дискурсу. Структура та основні категорії сучасного філософсько-економічного знання. Криза неолібералізму як філософсько-економічної теорії.

Філософія конс'юмеризму у контексті теорії постіндустріального суспільства (Д. Белл, П. Дракер, О. Тоффлер). Особливості постмодерного економічного світогляду за О. Тоффлером: концепція технологічних революцій; три «хвилі» соціально-економічного поступу в історії західної цивілізації. Комунікативна концепція Г. Маклюєна: розвиток засобів комунікацій як фактор переходу від натурального господарства до ринкового. Есхатологічна філософія економіки Ф. Фукуями. Внесок комунікативної філософії у розвиток філософсько-економічної парадигми (К.-О. Апель, Ю. Габермас, П. Ульріх, К. Гоманн). Г. Беккер як основоположник «економічного підходу» у сфері аналізу неекономічних явищ.

Перші теорії і концепції споживання М. Вебера, Т. Веблена, К. Маркса, Г. Зіммеля, Т. Зомбарта. Ідея товарного фетишизму, теорія показного демонстративного споживання, теорія моди як засобу самовизначення, теорія розкоші тощо. Аналіз проблеми споживання як економічної категорії у роботах сучасних науковців, зокрема, С. Хорвіца, Ф. Котлера, К.Л. Келлера.

Філософський погляд на проблему споживання у працях О. Шпенглера, Ж. Бодрійяра, Г. Маркузе, про деструктивний, дегуманізуючий вплив ідеології споживання на сучасну людину. Тема людини-споживача у працях сучасних зарубіжних і вітчизняних науковців: Д. Залтман, Х. Ортега-і-Гасет, Ф. Фукуяма, Дж. Енджел, Е. Фромм, Н. Еліас, Н. Кляйн, З. Бауман, А. Зинов'єв, Р. Лівшиць, Д. Сібрук, А. Тарасов, О. Самсін, Б. Кузнецов, Н. Хомський, Б. Сарков, С. Борзих, М. Бережний, О. Цинтила, В. Волковинська та інші. Соціальні та психологічні аспекти формування розумних потреб особистості у працях Донченко Є. О., Сохань Л. В., Тихонович В. О.

Соціально-філософські аспекти проблеми потреб людини. Соціально-культурні, політичні передумови формування суспільства споживання, специфіка «економіки споживання», ґрунтованої на штучно сформованих потребах людини та маніпулюванні ними. Критичне осмислення суті та наслідків розширення «економіки споживання» як підґрунтя суспільства споживання.

Соціально-культурні чинники формування ідеологічних засад суспільства споживання, базові поняття, цінності та установки консюмеризму, роль масової культури в утвердженні консюмеристської ідеології та форми протидії її стереотипам.

Сучасні концепції економічної людини: неолібералізм та інституціоналізм. Філософські засади інституціональної економіки. Криза неолібералізму. Культурна багатоманітність глобалізації. Філософія економіки в Україні: основні тенденції розвитку. Духовний капітал як основа формування соціально-економічного середовища інформаційного суспільства.

Тема 2. Конс'юмеризм як предмет філософського осмислення

Суспільство споживання як: 1) універсальний онтологічний тип індустріального суспільства як соціально-історичної системи (Н. МакКендрік); 2) специфічний онтологічний тип лише локальної розвинутої частини світової капіталістичної системи (Е. Фром, Г. Маркузе); 3) окрема новітня фаза глобального історичного розвитку постіндустріальних (інформаційних) соціумів, у якому сфера споживання є провідною (З. Бауман, Ж. Бодрійяр, Г. Дебор).

Конс'юмеризм як ідеологія універсальної цінності моделі надмірного споживання. Конс'юмеризм як ідеологія *consumer life*, яка націлена на виправдання споживацького стилю життя та масової споживчої поведінки. Концептуальні засадами розуміння сутності консюмеризму: 1) модель надлишкового (надмірного споживання) (*over-consumption model*) та 2) магіпулятивний вплив соціальних технологій ЗМІ та реклами. Конс'юмеризм як феноменальний вираз культурних значень (*meanings*) та цінностей вестернізованого способу життя, до яких виявляє прихильність більша частина глобалізованого світу. Глобальна споживча культура як онтологічна основа конс'юмеризму, яка формує два сценарії його глобального розвитку: песимістичний сценарій (перспектива перетворення людей як покупців на слухняних та пасивних придурків (*dopes*) та оптимістичний сценарій - перспектива утвердження споживачів як романтичних креативних героїв. Конс'юмеризм як культурне явище, яке відображує сенситивну (почуттєву) основу культури суспільства споживання та способу життя людей у даному суспільстві. Конс'юмеризм як раціонально організований соціальний рух, спрямований на захист інтересів споживачів.

Концептуальні інтерпретації феномену консюмеризму по трьом парадигмальним напрямкам: 1) конс'юмеризм – це атрибутивне явище, яке сприяє відтворенню життєдіяльності суспільства споживання як новітнього етапу розвитку глобального капіталізму; 2) конс'юмеризм – це особлива культура життя та специфічний стиль життя, який відзначається наявністю певних соціальних суперечностей, що пов'язані з інтенсифікацією стимулювання надмірного споживання та ризиками дегуманізації суспільного життя; 3) конс'юмеризм – це соціальний рух, який спрямований на захист споживачів від реального та можливого обману покупців в умовах зростаючої конкуренції між виробниками товарів та послуг та в умовах стихійного розвитку глобальної капіталістичної економіки.

Концептуальна перспектива конс'юмеризму – це новітня ідеологія універсальної цінності моделі надмірного споживання, яка набуває масового поширення через зростаючий маніпулятивний глобальний та регіональний вплив інноваційних соціальних технологій розвитку масової комунікації та реклами.

Змістовий модуль 2. Філософська рефлексія феномену конс'юмеризму

Тема 3. Філософія бізнесу і господарства як аналітична основа філософської рефлексії феномену конс'юмеризму

Філософсько-економічне обґрунтування власності. Власність як комплекс суспільних відносин. Власність як влада. Типологія власності. Характеристика основних форм власності. Проблема ефективності та справедливості форм власності в філософсько-економічній думці. Питання про власність у західній ліберальній філософії. Право на власність як основа автономії людини. Революційна думка про власність: соціалістичний та анархічний підходи.

Аналіз феномену праці в історії філософії. Антична думка. Трудова діяльність в концепції ідеальної держави Платона. Християнське розуміння праці та його вплив на середньовічну філософію. Вчення західноєвропейських мислителів Нового часу щодо праці (А. Сміт, Д. Рикардо, Д. Ст. Мілль, Г. В. Ф. Гегель). Концепція сродної праці Г. С.Сковороди. Праця як умова щастя. Соціальні аспекти трудової діяльності. Проблема експлуатації та відчуження праці в філософії К. Маркса. Ідея психологізації праці та відносин співпраці в роботах О. О. Богданова. Виховне значення праці в педагогічній думці та філософії освіти ХХ ст. (Макаренко А. С., Д. Дьюї).

Філософія грошей як філософія культури, Г. Зіммель. Семіотика грошей. Гроші як знак і як річ, яку означають (К. Маркс). Гроші як універсальна мова. Гроші, довіра та соціальна стабільність. Форми довіри в процесі грошового обігу. 9 Концепція цінності в філософії грошей. Гроші як цінність. «Грошевий еквівалент» цінності особистості. Гроші та свобода. Гроші й соціалізація суб'єкта. Гроші та влада. Гроші та механізм відчуження. Становлення ринкової економіки та її характерні риси. Сучасні моделі ринкового господарства: ринкова, планово-ринкова, соціально-ринкова. Альтернативи ринку. Соціофілософське осмислення ринкової економіки. Аналіз «свобідного» ринку Х. де Мат'єнсо (XVI ст.) Ринок у філософії лібералізму XVII – XIX ст. Концепція «незримої руки ринку» А. Сміта. Філософія економічного неокласицизму, її школи. Неолібералізм Ф. фон Гайека. Концепції державномонополістичного регулювання економіки. Кейнсіанство та його еволюція. Ідейно-політичні та духовні компоненти ринкової економіки. «Дух капіталізму» (М. Вебер, В. Зомбарт). Філософія бізнесу. Критика капіталістичного ринкового суспільства як суспільства споживання (Франкфуртська школа). Комерціалізація культури. Феномен масової культури.

Тема 4. Культура конс'юмеризму. Людина як суб'єкт економічної діяльності

Економічна діяльність (виробництво, розподіл, обмін, споживання), її матеріальні та духовні засади. Економічна свідомість та її рівні (повсякденний та теоретичний).

Образ людини у філософії господарства. Особа, що хазяйнує, та її моделі у вітчизняній філософсько-економічній думці: ідеальна (Булгаков С. М.); реформаторська (Туган-Барановський М. І., Чаянов О. В.); марксистська (Богданов О. О.). Економічна людина в філософії А. Сміта. Еволюція моделі економічної людини в західній думці.

Поняття економічної культури, її зміст та функції. Економічна культура особистості та суспільства. Моральні аспекти економічної діяльності.

Історичні типи економічної культури. Еволюція погляду на багатство і бідність, працю, власність, благодійність.

Роль етнорелігійного фактора в формуванні економічної культури. Православна господарська етика. Протестантська етика господарської діяльності. М. Вебер та його робота "Протестантська етика і дух капіталізму". Особливості ісламської господарської етики. Основні принципи діяльності ісламських банків.

Етика сучасного бізнесу. Обов'язок та відповідальність в сучасній економічній політиці.

Тема 5. Антропологічний вимір конс'юмеризму: економічна ментальність та економічна ідеологія суспільства

Поняття «економічної ментальності»: зміст, сутність, функції. Економічна ментальність і культурна ідентичність. Економічна ментальність українців: основні риси та їх конструктивний вимір. Європейська і українська ментальність: спільне і особливе. Соціально-креативний потенціал економічної ментальності 10 суспільства. Методи ефективною трансформації ментальних засад соціально-економічної свідомості.

Поняття «економічної ідеології»: історія і теорія. Соціальні стратегії економічних ідеологій сучасності. Соціальна ефективність економічної ідеології неолібералізму. Економічна ідеологія і соціальний характер. Теоретичні перспективи реалізації самобутніх економічних ідеологій в умовах глобалізації. Характерні риси інформаційного суспільства. Якісні зміни в економіці, пов'язані з процесом інформатизації.

Концепція «суспільство ризику» У. Бека. Виробництво ризиків. Безпека як пріоритетна цінність сучасної стадії розвитку суспільства. Людина в інформаційному суспільстві. Проблема ідентичності. Механізми маніпулювання свідомістю та запобігання ним. Формування думок та бажань в людині. Людина як «машина бажань» (Ж. Дельоз, Ф. Гваттарі).

6. Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

№ з/п	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2	
			Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	4	4	3	3
2	Відвідування семінарських (практичних) занять	1	4	4	5	5
3	Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	3	15
4	Робота на практичних (семінарських) заняттях	10	4	40	5	50
5	Індивідуальне завдання	30	-	-	-	-
6	Опрацювання фахових видань	10	-	-	-	-
7	Написання реферату	15	-	-	-	-
8	Виконання модульної контрольної роботи	25	2	50	2	50
9	Виконання тестового контролю	10	-	-	-	-
10	Лабораторне заняття (допуск, виконання, захист)	10	-	-	-	-
11	Творча робота (в т.ч. есе)	20	-	-	-	-
12	Макс. кількість балів за видами поточного контролю (МВ)	-	-	108	-	123
13	Коефіцієнт	100	100/231=0,44			
14	Семестровий контроль	-	-			

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Самостійна робота – один з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом. Упровадження в практику навчальної програми різноманітних форм самостійної роботи активно сприяє модернізації навчального процесу шляхом подолання протиріч між трансляцією знань і їх засвоєнням у взаємозв'язку теорії та практики.

Мета самостійної роботи студентів:

- розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності студентів;
- формування умінь і навичок самостійної розумової праці;
- розвиток морально-вольових зусиль;
- формування в студентів потреби безперервного самостійного поповнення знань як необхідної умови професійного становлення.

Завдання самостійної роботи студентів:

- навчання студентів самостійно працювати з різними джерелами інформації;
- творче сприйняття і осмислення навчального матеріалу;

- формування навичок щоденної навчальної самостійної роботи.

Зміст самостійної роботи полягає в таких положеннях:

- самостійне вивчення теоретичних, історичних і науково-практичних тем;
- самостійна робота з джерелами та літературою з метою кращого засвоєння програмного матеріалу;
- підготовка наукових повідомлень, інформаційних довідок;
- підготовка вибіркового дослідного завдання на базі критичного огляду наукових публікацій, розроблення пропозицій щодо вирішення актуальних проблем або прогнозів за обраною тематикою;
- презентація та захист результатів виконання вибіркового дослідницького завдання.

Самостійна робота студентів повинна забезпечити:

- системність знань та засобів навчання;
- володіння розумовими процесами;
- мобільність і критичність мислення;
- володіння засобами обробки інформації;
- здібність до творчої праці.

Критерії оцінювання – кожна робота оцінюється у 5 балів.

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
1	Глибина і повнота розкриття завдань	2 бали
2	Повнота використання рекомендованої літератури	1 бали
3	Обґрунтування висновків	0,5 бали
4	Грамотність, стиль викладу, оформлення роботи	1 бал
5	Обсяг виконаної роботи	0,5 бал

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
Змістовий модуль 1.		30	10
1	В контексті першої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою.	15	5
2	В контексті другої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою.	15	5
Змістовий модуль 2.		50	15
3	В контексті третьої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою.	15	5
4	В контексті четвертої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою.	15	5

4	В контексті п'ятої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою.	20	5
Разом		80	25

6.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в електронному вигляді або з використанням роздрукованих завдань. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля.

Модульний контроль проводиться у вигляді письмової роботи або тестування і оцінюється максимально в 25 балів. При тестуванні, кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал.

Рівень знань	Оцінка	Критерії оцінювання відповіді МК
Відмінний рівень	21 – 25	Відповідь студента: <ul style="list-style-type: none"> - містить повний, розгорнутий, правильний виклад матеріалу з поставленого питання; - демонструє знання основних понять і категорій та взаємозв'язку між ними, вірно розуміння змісту основних теоретичних положень; - вказує на вміння давати змістовний та логічний аналіз матеріалу з поставленого питання; - демонструє знання різних наукових концепцій та підходів щодо певної науково-теоретичної чи науково-практичної проблеми, пов'язаної з поставленим питанням; - здатність робити власні висновки в разі неоднозначності, спірного чи проблемного характеру поставленого питання чи проблеми.
Добрий рівень	16 – 20	Студент дав досить змістовну відповідь на поставлене питання, але відповідь містить наступні недоліки: <ul style="list-style-type: none"> - недостатня повнота, незначні неточності чи прогалини при поясненні того чи іншого аспекту питання; - окремі формулювання є нечіткими; міститься інформація, котра не відноситься до змісту екзаменаційного питання.

Задовільний рівень	11 – 15	<p>Студент дав відповідь на поставлене питання, однак допустив суттєві помилки як змістовного характеру, так і при оформленні відповіді на питання, а саме:</p> <ul style="list-style-type: none"> - відповідь викладена недостатньо аргументовано та/або з порушенням правил логіки при поданні матеріалу; - відповідь не містить аналізу проблемних аспектів поставленого питання, свідчить про недостатню обізнаність з основними науковими теоріями і концепціями, що стосуються відповідного питання; - у роботі багато грубих орфографічних помилок;
Незадовільний рівень	0 – 10	<p>Студент взагалі не відповів на питання, або його відповідь є неправильною, тобто містить грубі змістовні помилки щодо принципів аспектів поставленого питання. Аргументація відсутня взагалі або ж є абсолютно безсистемною чи алогічною.</p>

6.4 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.

Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, реферат.

- Комп'ютерного контролю: тестові програми.

- Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- систематичність відвідування занять;
- своєчасність виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності;
- виконання тестових завдань.

6.5. Орієнтовний перелік питань для самоконтролю

1. Предмет філософії конс'юмеризму.
2. Поняття економічної свідомості, її структура та рівні.
3. Співвідношення економічного буття та економічної свідомості.
4. Етапи розвитку філософсько-економічної думки: античний, середньовічний, модерний.
5. Економічний матеріалізм та його альтернативи.
6. Перші теорії і концепції споживання.
7. Філософський погляд на проблему споживання.
8. Соціальні та психологічні аспекти формування розумних потреб особистості.
9. Соціально-філософські аспекти проблеми потреб людини.
10. Соціально-культурні, політичні передумови формування суспільства споживання, специфіка «економіки споживання».
11. Критичне осмислення суті та наслідків розширення «економіки споживання».
12. Роль масової культури в утвердженні конс'юмеристської ідеології та форми протидії її стереотипам.
13. Сучасні концепції економічної людини.
14. Духовний капітал як основа формування соціально-економічного середовища інформаційного суспільства.
15. Суспільство споживання як окрема новітня фаза глобального історичного розвитку постіндустріальних (інформаційних) соціумів, у якому сфера споживання є провідною (З. Бауман, Ж. Бодрійяр, Г. Дебор).
16. Концептуальні засадами розуміння сутності конс'юмеризму.
17. Глобальна споживча культура як онтологічна основа конс'юмеризму, яка формує сценарії його глобального розвитку.
18. Конс'юмеризм як культурне явище, яке відображує сенситивну (почуттєву) основу культури суспільства споживання та способу життя людей у даному суспільстві.
19. Конс'юмеризм як раціонально організований соціальний рух, спрямований на захист інтересів споживачів.
20. Концептуальна перспектива конс'юмеризму як новітня ідеологія універсальної цінності моделі надмірного споживання.
21. Основні типи суб'єкта господарської діяльності.
22. Категорії моральності економіки.
23. Зміст та функції економічної культури.
24. Православна господарська етика.
25. Господарська етика протестантизму.
26. Ісламська етика господарської діяльності.
27. Проблема праці в західній філософсько-економічній думці.
28. Поняття "сродної праці" в ученні Сковороди Г. С.
29. Відчуження праці та його види.
30. Обґрунтування виховного значення праці в педагогічній думці та філософії освіти.

31. Власність як комплекс суспільних відносин та соціальних взаємодій.
32. Питання про власність у західній ліберальній філософії.
33. Підходи до проблеми власності в революційній думці (марксизм, анархізм).
34. Філософія грошей Г. Зіммеля та її значення.
35. Аксиологія грошей. Гроші як цінність.
36. Семіотика грошей.
37. Проблема типологізації економіки. Поняття соціально-економічної формації.
38. Періодизація суспільного розвитку в філософії О. Тоффлера. Поняття технологічної революції.
39. Концепція постіндустріального суспільства Д. Белла.
40. Соціально-економічний феномен ринкового господарства.
41. Ідейні та ціннісні засади ринкової економіки. «Дух капіталізму» (М. Вебер, В. Зомбарт).
42. Сучасні моделі ринкового господарства.
43. Критика суспільства споживання (Франкфуртська школа).
44. Проблема комерціалізації культури. Феномен масової культури.
45. Характерні риси та проблеми розвитку інформаційного суспільства.
46. Людина в інформаційному суспільстві. Механізми маніпулювання свідомістю та запобігання ним.
47. Концепція «суспільства ризику» У. Бека.
48. Сутність та передумови економічної глобалізації.
49. Глобальні проблеми сучасної економіки та шляхи їх вирішення.
50. Українська економіка в системі світового розподілу праці

6.6 Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Кількість балів
A	90-100
B	82-89
C	75-81
D	69-74
E	60-68
FX	35-59
F	0-34

7. Навчально-методична карта дисципліни

Разом: 120 год., із них: лекції – 14 год., семінарські заняття – 18 год., самостійна робота – 80 год., модуль. контр. – 8 год., семестр. контр. – - год.

Модулі (назви, бали)	Змістовий модуль 1. Філософія конс'юмеризму як напрямок соціального пізнання (108 балів)		Змістовий модуль 2. Філософська рефлексія феномену конс'юмеризму (123 бали)		
	1	2	3	4	5
Теми					
Лекції (теми, бали)	Тема 1. Теоретико-методологічні основи філософії конс'юмеризму як напрямку соціального пізнання (2 бали)	Тема 2. Конс'юмеризм як предмет філософського осмислення (2 бали)	Тема 3. Філософія бізнесу і господарства як аналітична основа філософської рефлексії феномену конс'юмеризму (1 бал)	Тема 4. Культура конс'юмеризму. Людина як суб'єкт економічної діяльності (1 бал)	Тема 5. Антропологічний вимір конс'юмеризму: економічна ментальність та економічна ідеологія суспільства (1 бал)
Семінарські заняття (теми, бали)	Теоретико-методологічні основи філософії конс'юмеризму як напрямку соціального пізнання (20 + 2 балів)	Конс'юмеризм як предмет філософського осмислення (20 + 2 балів)	Філософія бізнесу і господарства як аналітична основа філософської рефлексії феномену конс'юмеризму (20 + 2 балів)	Культура конс'юмеризму. Людина як суб'єкт економічної діяльності (20 + 2 балів)	Антропологічний вимір конс'юмеризму: економічна ментальність та економічна ідеологія суспільства (10 + 1 бали)
Самостійна робота	Самостійна робота до першої теми (5 балів)	Самостійна робота до другої теми (5 балів)	Самостійна робота до третьої теми (5 балів)	Самостійна робота до четвертої теми (5 балів)	Самостійна робота до п'ятої теми (5 балів)
Поточний контроль (вид, бали)	МКР 1 (25 балів)	МКР 2 (25 балів)	МКР 3 (25 балів)	-	МКР 4 (25 балів)
Семестровий контроль	-				

8. Рекомендована література

1. Щерба О. І. Суспільство споживання та консюмеризм – нові тенденції та виклики для України / О. І. Щерба// Актуальні проблеми філософії та соціології : Науково-практичний журнал / Голов. ред. С. Г. Секундант, відпов. ред. Д. В. Яковлев ; Міністерство освіти і науки України ; Національний університет "Одеська юридична академія". - Одеса, 2021. - Вип. 29. - С. 85-92. DOI <https://doi.org/10.32837/apfs.v0i29.965>.
2. Лапіна В.В. Концептуальні інтерпретації феномена консюмеризму в новітній соціології: теоретичний та методичний аспекти. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. 2014. № 1 (22). С. 37–42.
3. Мандибуря В.О. Відновлення довіри суб'єктів кінцевого споживання як складова соціальної відповідальності бізнесу. Теоретичні та прикладні питання економіки. Збірник наукових праць. Випуск 21. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2010. С. 55–68.
4. Зоська Я.В., Сторчовий Б.А. Споживацтво українців: вільний час та практики його споживання. Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. 2015. Вип. 67–68. С. 113–122.
5. Шульга М.О. Збій соціальної матриці. Київ: Інститут соціології НАН України, 2018. 284 с.
6. Торяник В.М. Споживчий бойкот як інструмент політичного консюмеризму. «Грані» Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах. № 4 (78). Липень–серпень 2011. С. 144–148.
7. Северин-Мрачковська Л. В. Консьюмеризм: морально-етичний вимір // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: збірник наукових праць / За ред. В. Г. Воронкової; Запор. держ. інж. акад. — Вип. №66. — Запоріжжя: ЗДІА, 2016. — С. 103—108.
8. Цинтила О. Консьюмеризм як ознака сучасної культури і втрати людської індивідуальності [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <http://arr.chnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/619/>
9. Сінькевич О. Ідеологія суспільства споживання та масова культура: філософсь-ко-культурологічний аналіз / О. Сінькевич // Sworld. 2012. — Одеса: КУПРІЄНКО, 2012. — Вип. 4. — Т. 39. — С. 102—109.
10. Лапіна В.В. Проблема ідентифікації концептуальних засад ідеології консюмеризму в сучасній теоретичній соціології /В.В. Лапіна//Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки: зб. наук. праць. – К.:Логос, 2013.- Вип.19. – С.77-84.

Іншомовні джерела

1. Jean Baudrillard: La Société de consommation. Ses mythes, ses structures. Éditions Denoël, Paris 1970.
2. Bauman Z. Consuming Life. / Z.Bauman. – Cambige: Polity press, 2007. - 160 p.
3. Miles S. Consumerism as a Way of Life / S. Miles. - L.: Sage 2006 -174p.

4. Steans P. Consumerism in World History: The Global Transformations of Desire. - 2-nd ed. / P. Steans .- L.: Routledge 2001, -147p.
5. Hilton M. Consumerism in Twentieth Century Britain: the search for historical movement / M. Hilton. – Cambridge: Cambridge univ. press, 2003. – 382p.
6. Cohen L. Citizen Consumers in the United States in the century of mass consumption. The Politics of Consumption: Material Culture and Citizenship in Europe and America / Edit. by M. Daunton, M. Hilton. New York, Berg, 2001. 310 p.
7. Botsman R., Rogers R. What's Mine Is Yours: The Rise of Collaborative Consumption. Harper Collins, New York, 2010. 304 p.
8. Bartholomew C. Christ and Consumerism: An Introduction. Christ and Consumerism. Critical reflections on the spirit of our age / Edited by C. Bartholomew, T. Moritz. Paternoster Publishing, Carlisle, 1988. 177 p.
9. Konsument i jego zachowania na rynku europejskim / red. E. Kieźel. Warszawa : PWE, 2010. 308 s.
10. Bauman Z. Praca, konsumpcjonizm i nowi ubodzy / Tłum. S. Obirek. Kraków : WAM, 2006. 212 s.
11. Wątroba W. Społeczeństwo konsumpcyjne w dobie globalizacji. Wrocław : Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, 2006. 255 s.
12. Ritzer G. Magiczny świat konsumpcji. Warszawa : Warszawskie Wydawnictwo Literackie MUZA S.A., 2004. 354 s.
13. Szmyd J. Nowoczesny konsumpcjonizm – zmiana kondycji ludzkiej i jakości życia. Wyzwania społeczne i pedagogiczne. Kultura – Przemiany – Edukacja. 2017. T. V. S. 13–36.
14. Edukacja konsumenta. Cele, instrumenty, dobre praktyki / red. A. Lewicka-Strzałecka. Warszawa : Wydawnictwo WSPiZ, 2006. 254 s.